

УДК: 351.82+338.46

DOI: 10.31673/2786-7412.2024.038257

Олександр ІГНАТЕНКО

*доктор наук з державного управління, доцент,
професор кафедри публічного управління та адміністрування
Державного університету інформаційно-комунікаційних технологій, м. Київ
ORCID ID: 0000-0001-9088-5794
e-mail: apignat@ukr.net*

Інна ЧЕРНЮК

*студентка 4 курсу групи географічного факультету
Київського національного університету імені Т.Г. Шевченка, м. Київ
ORCID ID: 0009-0006-3244-4214
e-mail: cherniyk.01.04@gmail.com*

Oleksandr IGNATENKO

*Doctor of Sciences in Public administration, Associate Professor,
Professor of the Department of management and administration
State University of Information and Communication Technologies, Kyiv
ORCID ID: 0000-0001-9088-5794
e-mail: apignat@ukr.net*

Inna CHERNIUK

*4rd year student of the Faculty of Geography,
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv
ORCID ID: 0009-0006-3244-4214
e-mail: cherniyk.01.04@gmail.com*

**ПРИВЕДЕННЯ МІСЦЯ РОЗМІЩЕННЯ ВІДХОДІВ
У ВІДПОВІДНІСТЬ З ВИМОГАМИ ЗАКОНОДАВСТВА**

**BRINGING THE WASTE DISPOSAL SITE
INTO COMPLIANCE WITH LEGAL REQUIREMENTS**

*Представлена стаття виконана у зв'язку з прийняттям Закону
України «Про управління відходами» і направлена на актуальну тематику*

щодо встановлення єдиних вимог до правил приведення місць розміщення відходів у відповідність з вимогами законодавства. У статті наведено характеристику вимог щодо плану приведення місця розміщення відходів у відповідність з вимогами законодавства.

Ці вимоги стосуються планування діяльності суб'єктів господарювання незалежно від їх форми власності та організаційно-правових форм управління місцями розміщення відходів, такими як полігони або сміттєзвалища, на протязі їх життєвого циклу.

План приведення місця розміщення відходів у відповідність з вимогами законодавства має розроблятися шляхом визначення заходів, їх термінів виконання та техніко-економічного обґрунтування для приведення місця розміщення відходів на певний строк експлуатації місця розміщення відходів за місткістю. Розробкою Плану має займатися оператор місця розміщення відходів та подає документи до Міндовкілля для отримання дозволу. Структура плану складається відповідно до вимог та має включати: характеристику місць розміщення відходів, аналіз поточного стану місця розміщення відходів, планування заходів з приведення місця розміщення у відповідність з вимогами законодавства. Такі заходи спрямовуються на розробку проектної та технічної документації, переоснащення, ремонт, модернізацію, реконструкцію або будівництво, підвищення ефективності оброблення відходів, підвищення якості та обсягів надання послуг та придбання робіт, товарів і послуг, спрямованих на оновлення основних фондів. Щорічно повинно розміщуватися інформація щодо результатів виконання плану на офіційному веб-сайті оператором місця розміщення відходів. Перевірка виконання Плану приведення здійснюватиметься територіальним органом Держекоінспекції.

Запропоновано структуру самого плану та рекомендовані заходи із зазначенням умов для їх застосування.

Ключові слова: побутові відходи; управління побутовими відходами; послуга управління побутовими відходами; розміщення відходів; план приведення у відповідність з вимогами законодавства

The article was prepared in connection with the adoption of the Law of Ukraine «On Waste Management» and is aimed at the topical issue of establishing uniform requirements for the rules of bringing waste disposal sites into compliance with the requirements of the law. The article describes the requirements for a plan to bring a waste disposal site into compliance with the requirements of the law.

These requirements relate to the planning of activities of business entities, regardless of their form of ownership and organisational and legal forms of management of waste disposal sites, such as landfills or dumpsites, throughout their life cycle.

The Conversion Plan of waste disposal sites in accordance with the requirements of the law must be developed by identifying measures, their deadlines and a feasibility study to bring the waste disposal site into compliance with the capacity of the waste disposal site for a certain period of its lifetime. The Plan must be developed by the waste disposal site operator and submitted to the Ministry of Environment for obtaining a permit. The structure of the plan is drawn up in accordance with the requirements and should include: a description of the waste disposal site, an analysis of the current state of the waste disposal site, and planning of measures to bring the disposal site into compliance with the requirements of the law. Such measures are aimed at developing design and technical documentation, re-equipment, repair, modernisation, reconstruction or construction, improving the efficiency of waste treatment, improving the quality and scope of services and purchasing works, goods and services aimed at renewing fixed assets. On an annual basis, the operator of a waste disposal site publishes information on the results of the plan implementation on its official website. The implementation of the Compliance Plan must be checked by the territorial body of the State Environmental Inspectorate.

The author proposes the structure of the plan itself and recommended measures with the conditions for their application.

Keywords: *household waste; household waste management; household waste management service; waste disposal; plan of bringing into compliance with the requirements of legislation.*

Постановка проблеми. Закон України, що був прийнятий Верховною Радою України від 20 червня 2022 р. № 2320-IX «Про управління відходами» вніс значні зміни до законодавства, що регулює управління побутовими відходами [1]. Новий Закон враховує вимоги європейських директив, що стосуються цієї сфери.

Відповідно до нового Закону та його пункту 5 розділу «Прикінцеві та перехідні положення» виникає термінова потреба ухвалення нового наказу Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України «Про затвердження Вимог до правил приведення місця розміщення відходів у відповідність з вимогами законодавства». Прийняття проекту акта

гарантуватиме встановлення єдиних вимог до правил приведення місця розміщення відходів у відповідність з вимогами законодавства.

Дані Вимоги повинні бути узгоджені із Законом України «Про житлово-комунальні послуги» [2], Правилами надання послуг поводження з відходами, що затверджені постановою Кабінету Міністрів України №1070 від 10.12.2008 р. [3], і які також мають бути приведені у відповідність до нового закону.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питанням удосконалення надання послуг управління побутовим відходами присвячували свою увагу дослідники Міщенко В. С., Виговська Г. П., Маковецька Ю. М., Омеляненко Т. Л. в своїх роботах [4, 5] щодо національних аспектів публічного регулювання; Ігнатенко О. П. та Ткачук Л. М. в попередніх дослідженнях присвячених удосконаленню надання послуг в цій сфері [6]. Серед іноземних дослідників стосовно питань, що розглядаються, слід відмітити роботи Thanos Ioannou et al [7] та TravenL., Kegalj I., Šebelja I. [8].

Серед невирішених проблем варто вказати на необхідність запровадження вимог до плану приведення місця розміщення відходів у відповідність з вимогами законодавства згідно з положеннями Нового Закону, в частині управління побутовими відходами.

Тому, **мета дослідження** полягає у схваленні єдиних вимог до правил приведення місця розміщення відходів у відповідність з вимогами законодавства, що визначають підходи до розроблення, погодження та виконання плану та техніко-економічне обґрунтування приведення місць розміщення відходів у відповідність з вимогами законодавства.

Виклад основного матеріалу. Вимоги до плану приведення місця розміщення відходів у відповідність з вимогами законодавств мають визначати підходи до розроблення, погодження та виконання плану та техніко-економічне обґрунтування приведення місць розміщення відходів у відповідність з вимогами законодавства для подальшого здійснення діяльності на них із захоронення відходів у відповідності до Правил технічної експлуатації полігонів, припинення експлуатації, рекультивації та догляду за полігонами після припинення їх експлуатації, затверджених наказом Міністерством захисту довкілля та природних ресурсів України та зареєстрованих в Міністерстві юстиції України.

Ці вимоги стосуються плануванню діяльності суб'єктів господарювання незалежно від їх форми власності та організаційно-правових форм управління місцями розміщення відходів, такими як полігони або сміттєзвалища, на протязі їх життєвого циклу. Вимоги застосовуються до тих об'єктів, для яких регіональним планом управління відходами передбачено продовження строку експлуатації та які мають документи, що підтверджують право володіння, користування або розпорядження земельною ділянкою згідно з чинним земельним законодавством на момент оформлення цієї земельної ділянки. Крім того, ці об'єкти повинні мати достатню місткість для подальшого захоронення відходів та відповідати принаймні одній з наступних ознак:

- відсутність проектно-кошторисної документації;
- невідповідність за своїм розміщенням будівельним або санітарно-епідеміологічним нормам;
- відсутність протифільтраційного екрану з коефіцієнтом фільтрації води, що відповідає будівельним нормам.

Сам План приведення доцільно розробляти на строк експлуатації місця розміщення відходів у залежності від його місткості. Однак, враховуючи положення нового закону – термін дії не більше ніж на 10 років з дня дії цих Вимог або з дня припинення воєнного стану. Розробкою Плану має займатися оператор такого місця розміщення відходів та подавати документи до Міндовкілля України для отримання дозволу на здійснення діяльності з оброблення відходів.

План приведення повинен розроблятися шляхом визначення заходів, їх термінів виконання та техніко-економічного обґрунтування для приведення місця розміщення відходів у відповідність з вимогами законодавства. План базується на таких вхідних даних:

- акти на право користування та витяги про земельні ділянки, звіти з топографічних, геологічних та гідрогеологічних досліджень;
- інструкції з експлуатації та догляду за місцем розміщення відходів;
- інформація про наявну матеріально-технічну базу;
- звіти з вимірювань, досліджень та обстежень місця розміщення відходів;
- протоколи моніторингу стану атмосферного повітря, водних ресурсів, ґрунту, шуму, фільтрату та біогазу;
- акти перевірок органів державного нагляду.

Структура плану може складатися з титульного аркушу, змісту,

переліку умовних позначень, скорочень і символів, вступу, додатків.

До структури плану слід обов'язково включити такі розділи:

1. Характеристика місць розміщення відходів.
2. Аналіз поточного стану місця розміщення відходів.
3. Планування заходів з приведення місця розміщення у відповідність з вимогами законодавства.

Розділі I «Характеристика місця розміщення відходів» має надавати детальну інформацію про місце розташування відходів, включаючи його географічне розташування, кліматичні умови, планування обсягів захоронення відходів та фінансові аспекти, пов'язані з експлуатацією цього місця.

У другому розділі, під назвою «Аналіз поточного стану місця розміщення відходів» має надаватися докладний огляд та оцінка ділянки, на якій знаходиться звалище. В цьому розділі наводиться інформація про технологічні показники, оснащення, практики експлуатації, засоби механізації, а також виконання вимог щодо охорони навколишнього середовища, санітарно-епідеміологічних та протипожежних норм, вимог з охорони праці. Також проводиться загальний аналіз відповідності фактичних характеристик звалища вимогам законодавства.

Цей розділ має містити наступні назви підрозділи:

- Ділянка місця розміщення відходів.
- Основні елементи місця розміщення відходів.
- Основні об'єкти та споруди місця розміщення відходів.
- Основні засоби механізації, машини, механізми та устаткування.
- Технології захоронення відходів.
- Вилучення та знешкодження біогазу і фільтрату.
- Санітарно-захисна зона.
- Виконання природоохоронних та санітарно-епідеміологічних заходів.
- Охорона праці та техніка безпеки.
- Протипожежні засоби.
- Узагальнений аналіз відповідності місця розміщення відходів вимогам законодавства.

У Розділі III щодо планування відповідних заходів з приведення місця розміщення відходів у відповідність з вимогами законодавства - наводяться характеристики цього місця, зазначені в регіональному плані управління відходами. Окрім цього, план має містити перелік заходів, запропонованих оператором місця розміщення відходів для поліпшення його характеристик,

визначається часовий графік виконання цих заходів, надається техніко-економічне обґрунтування приведення місця розміщення відходів у відповідність з вимогами законодавства, а також розробляється план дій.

Структуровано, назва підрозділів має бути наступна:

- Інформація з регіонального плану управління відходами.
- План удосконалення місця розміщення відходів.
- Забезпечення приведення місця розміщення відходів у відповідність з вимогами законодавства.
- Техніко-економічне обґрунтування приведення місця розміщення відходів у відповідність з вимогами законодавства.
- План дій.

Оператор місця розміщення відходів має самостійно визначати перелік остаточних заходів, які включаються до Плану приведення, опираючись на плани розвитку місця розміщення відходів, результати аналізів його характеристик, термін експлуатації, складність реалізації, економічну доцільність та наявність фінансування.

Перелік заходів, що рекомендується включати до Плану приведення, детально прописується. Заходи мають направлятися на удосконалення технічних характеристик місця розміщення відходів, оновлення його матеріально-технічної бази та покращення експлуатації, забезпечення системами вилучення та знешкодження фільтрату і біогазу, створення чи оновлення системи контролю і моніторингу впливу місця розміщення відходів на довкілля, покращення протипожежної безпеки та умов праці. Кожен захід підкріплюється умовою необхідною для його проведення.

Заходи класифікують за належністю відповідно до таких груп:

- розроблення проєктної та технічної документації (сюди входить розробка проєктно-кошторисної, кошторисної, іншої проєктної та технічної документації);
- придбання робіт, товарів та послуг, спрямованих на оновлення основних фондів (до прикладу, придбання або відновлення спеціалізованої техніки, відновлення зелених насаджень на території та довкола місця розміщення відходів);
- переоснащення, ремонт, модернізацію, реконструкцію або будівництво (наприклад, це монтаж чи відновлення необхідного обладнання облаштування місць для проведення вогневих робіт та паління на місті розміщення відходів тощо);

- підвищення ефективності оброблення відходів (будівництво, реконструкція чи відновлення основних будівель та споруд, систем відведення й сховищ та інших місць розміщення відходів);
- підвищення якості та обсягів надання послуг (до прикладу, створення веб-сайту, розширення штатного розпису оператора місця розміщення відходів за рахунок додавання нових посад, створення системи обліку відходів, встановлення на в'їзді місця розміщення відходів щита з інформацією).

Здійснення всіх заходів згідно з переліком та термінами, які передбачені Планом приведення місця розміщення відходів у відповідність з вимогами законодавства, до моменту їх повного виконання має забезпечити оператор місця розміщення відходів, а фінансувати - власник цього місця.

Оператор, на наш погляд, має щорічно розміщувати на офіційному веб-сайті інформацію щодо результатів виконання плану. Також він повинен забезпечувати збирання підтверджувальної інформації та документації, що включає: договори на виконання робіт або послуг, звіти про дослідження та інженерні вишукування, проектно-кошторисна документація, експертні звіти про розгляд проектно-кошторисної документації, акти виконаних робіт, акти введення в експлуатацію, протоколи вимірювань впливу місця розміщення відходів на довкілля згідно вимог санітарно-епідеміологічного законодавства, акти перевірок органів державного нагляду, які мають зберігатися протягом усього життєвого циклу місця розміщення відходів.

Перевірка виконання Плану приведення повинно здійснюватися територіальним органом Держекоінспекції України. Оператор місця розміщення відходів, при здійсненні перевірки, має надати повну інформацію та необхідні документи. Територіальний орган Держекоінспекції України надаватиме припис з переліком заходів та термінів їх виконання і, рекомендується, у триденний термін надсилати повідомлення у письмовій формі з копією припису до Міндовкілля України, якщо за результатами перевірки виявлено невиконання або прострочення виконання усіх чи окремих заходів.

Якщо необхідно внести зміни до Плану приведення місця розміщення відходів у відповідність з вимогами законодавства, оператор має їх внести, на нашу думку, не пізніше ніж протягом трьох місяців з моменту їх виникнення. З моменту затвердження Плану приведення зі змінами, рекомендується оператору протягом 10-ти днів направити його до

Міндовкілля України для отримання нового дозволу для здійснення операцій з оброблення відходів.

Необхідність внесення змін може виникнути в разі зміни законів України, нормативно-правових актів та будівельних норм у сфері управління відходами або на підставі приписів територіального органу Держекоінспекції України. Також внесення змін може здійснюватися на підставі рішення про появу або відсутність доцільності реалізації заходів, що наведені в плані.

Висновки та пропозиції. Результати проведеного дослідження включають напрацювання пропозицій щодо єдиних підходів до правил приведення місця розміщення відходів у відповідність з вимогами законодавства, включаючи підходи до розроблення, погодження та виконання плану та техніко-економічне обґрунтування приведення місць розміщення відходів у відповідність з вимогами законодавства.

Щодо майбутніх досліджень у найближчій перспективі зусилля слід направити на удосконалення правил експлуатації полігонів захоронення відходів у відповідність із директивами ЄС.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Про управління відходами : Закон України від 20.06.2022 № 2320-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2320-20#Text>.
2. Про житлово-комунальні послуги : Закон України від 09.11.2017 № 2189-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2189-19#Text>.
3. Про затвердження правил надання послуг з поводження з відходами : постанова Кабінету Міністрів України Кабінету Міністрів України № 1070 від 10.12.2008. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1070-2008-%D0%BF#Text>.
4. Міщенко В.С., Маковецька Ю.М., Омеляненко Т.Л. Інституціональний розвиток сфери поводження з відходами в Україні : на шляху європейської інтеграції. Київ : ДУ «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку НАН України», 2013. 192 с.
5. Міщенко В.С., Виговська Г.П., Маковецька Ю.М., Омеляненко Т.Л. Удосконалення системи управління відходами в Україні в контексті європейського досвіду. Київ : Лазурит-Поліграф, 2012. 120 с.
6. Послуги поводження з побутовими відходами в громадах / О.П. Ігнатенко, Л.М. Ткачук. Практичний посібник. К. : ПМГ ГЕФ, 2019. 48 с.

7. Thanos Ioannou et al. The «A2UFood Training Kit»: Participatory Workshops to Minimize Food Loss and Waste. Sustainability. 2022. № 14(4). 2446 p.
8. Traven L., Kegalj I., Šebelja I. Management of municipal solid waste in Croatia : Analysis of current practices with performance benchmarking against other European Union member states. *Waste Management & Research*. 2018. Vol. 36. Issue 8. P. 663-669.

REFERENCES

1. The Law of Ukraine, (June 20, 2022). №. 2320-IX «On waste management». Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2320-20#Text>.
2. The Law of Ukraine, (November 9, 2017). № 2189-VIII «On housing and communal services». Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2189-19#Text>.
3. The Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine, (December 10, 2008). № 1070 «On the approval of the rules for the provision of waste management services», Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1070-2008-%D0%BF#Text>.
4. Mishchenko, V.S., Makovets'ka, Y.M., Omel'yanenko, T.L. (2013), Instytutsional'nyy rozvytok sfery povodzhennya z vidkhodamy v Ukrayini: na shlyakhu yevropeys'koyi intehratsiyi [Institutional development of waste management in Ukraine: on the path to European integration], Kyiv, DU «Instytut ekonomiky pryrodokorystuvannya ta staloho rozvytku NAN Ukrayiny».
5. Mishchenko, V.S., Vyhovs'ka, H.P., Makovets'ka, Y.M., Omel'yanenko, T.L. (2012), Udoskonalennya systemy upravlinnya vidkhodamy v Ukrayini v konteksti yevropeys'koho dosvidu [Improving the waste management system in Ukraine in the context of European experience], Kyiv, Lazuryt-Polihraf.
6. Ignatenko, O.P., Tkachuk, L.M. (2019), Poslugi povodzhennya z pobutovimi vidhodami v gromadah [Praktichnyy posibnik], Kyiv, PMG GEF.
7. Thanos Ioannou et al (2022), The «A2UFood Training Kit»: Participatory Workshops to Minimize Food Loss and Waste. Sustainability, 14(4).
8. Traven, L., Kegalj, I., Šebelja, I. (2018), «Management of municipal solid waste in Croatia: Analysis of current practices with performance benchmarking against other European Union member states». *Waste Management & Research*, 36, 8, 663-669.